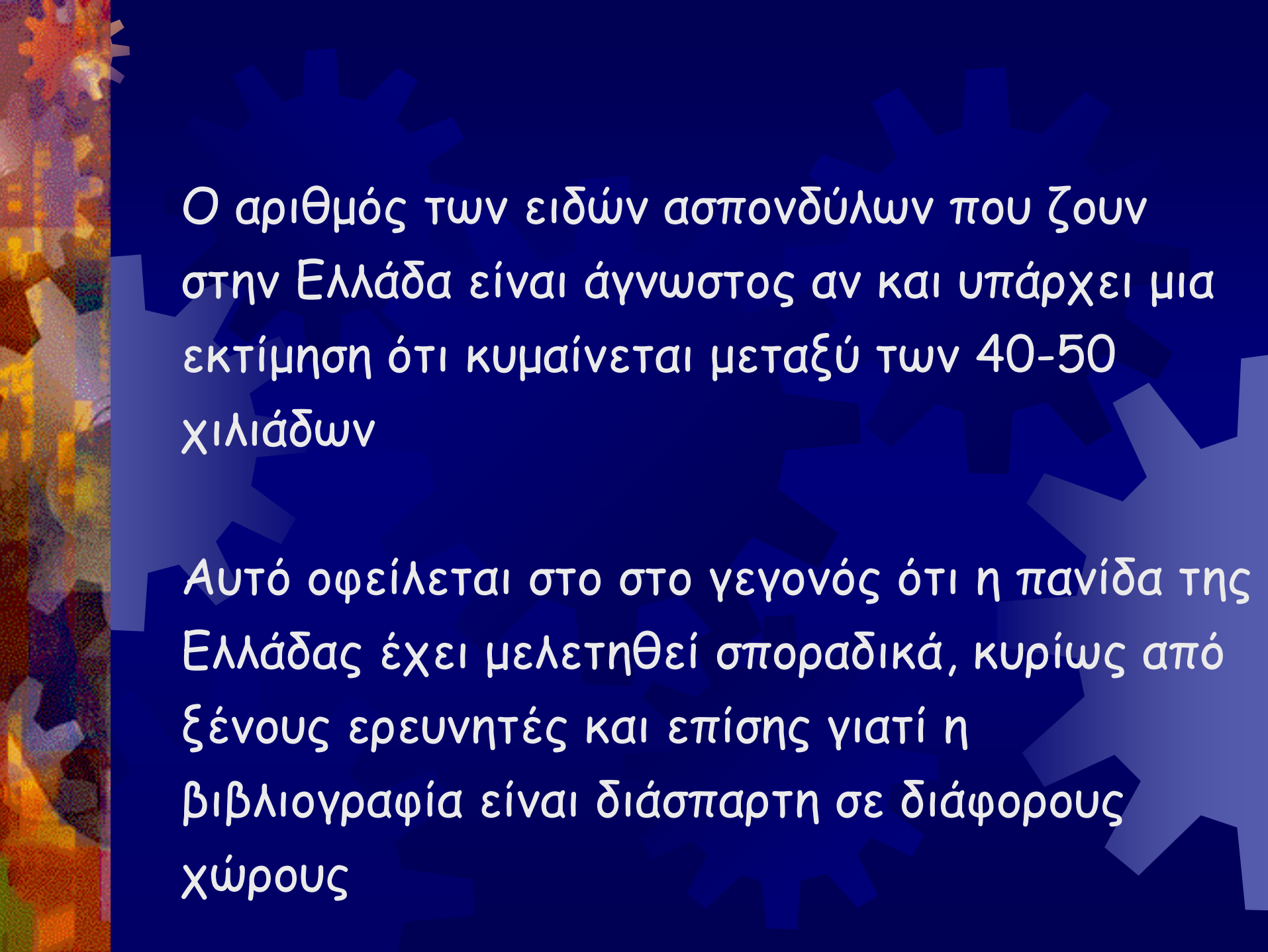

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΚΟΚΚΙΝΩΝ
ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΣΤΗ
ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Αναστάσιος Λεγάκις

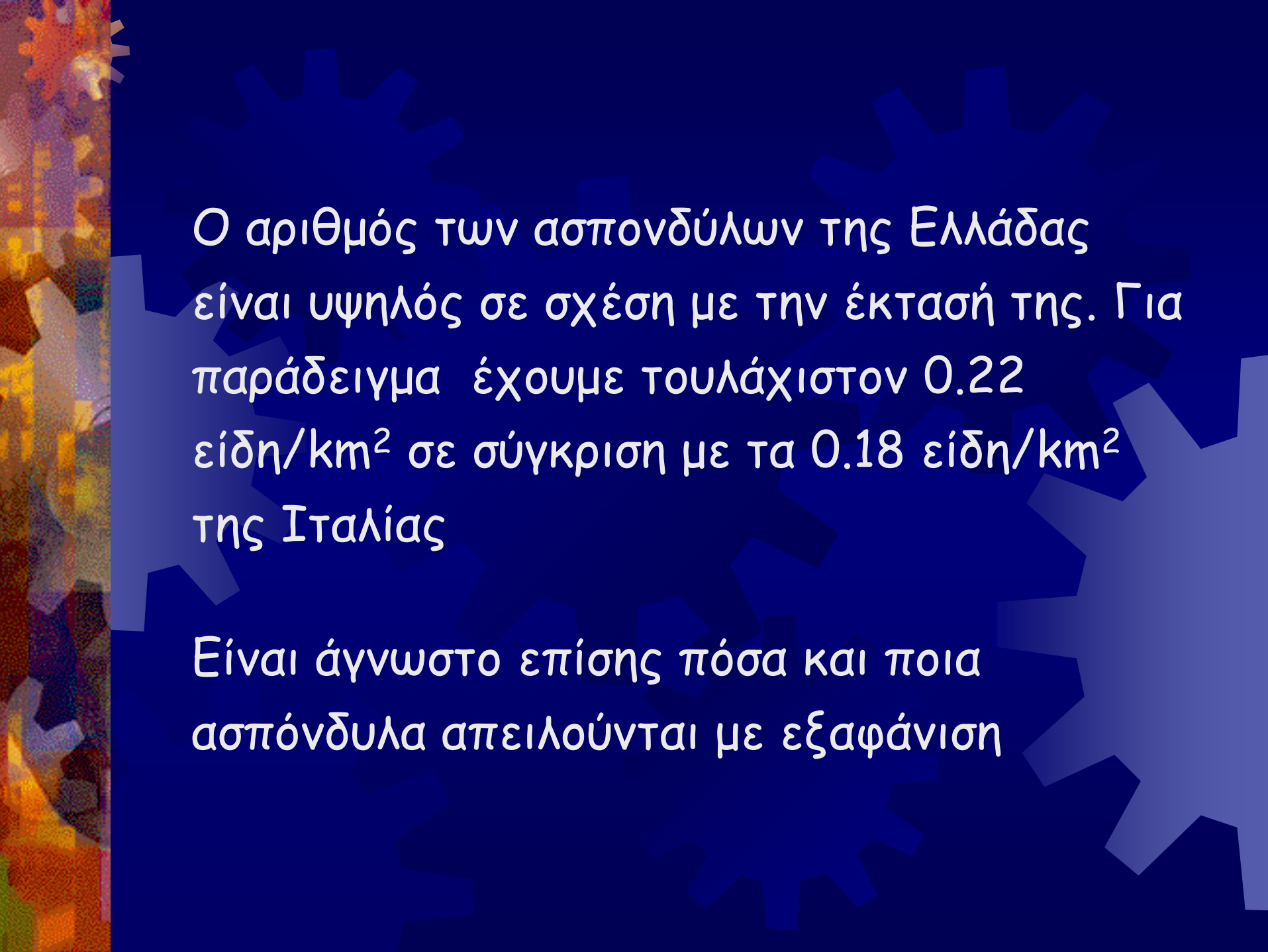
Ζωολογικό Μουσείο, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πανελλήνιο Συνέδριο Ένωσης Ελλήνων Οικολόγων & Ελληνικής Ζωολογικής Εταιρείας,
Μυτιλήνη, 18-21.11.2004

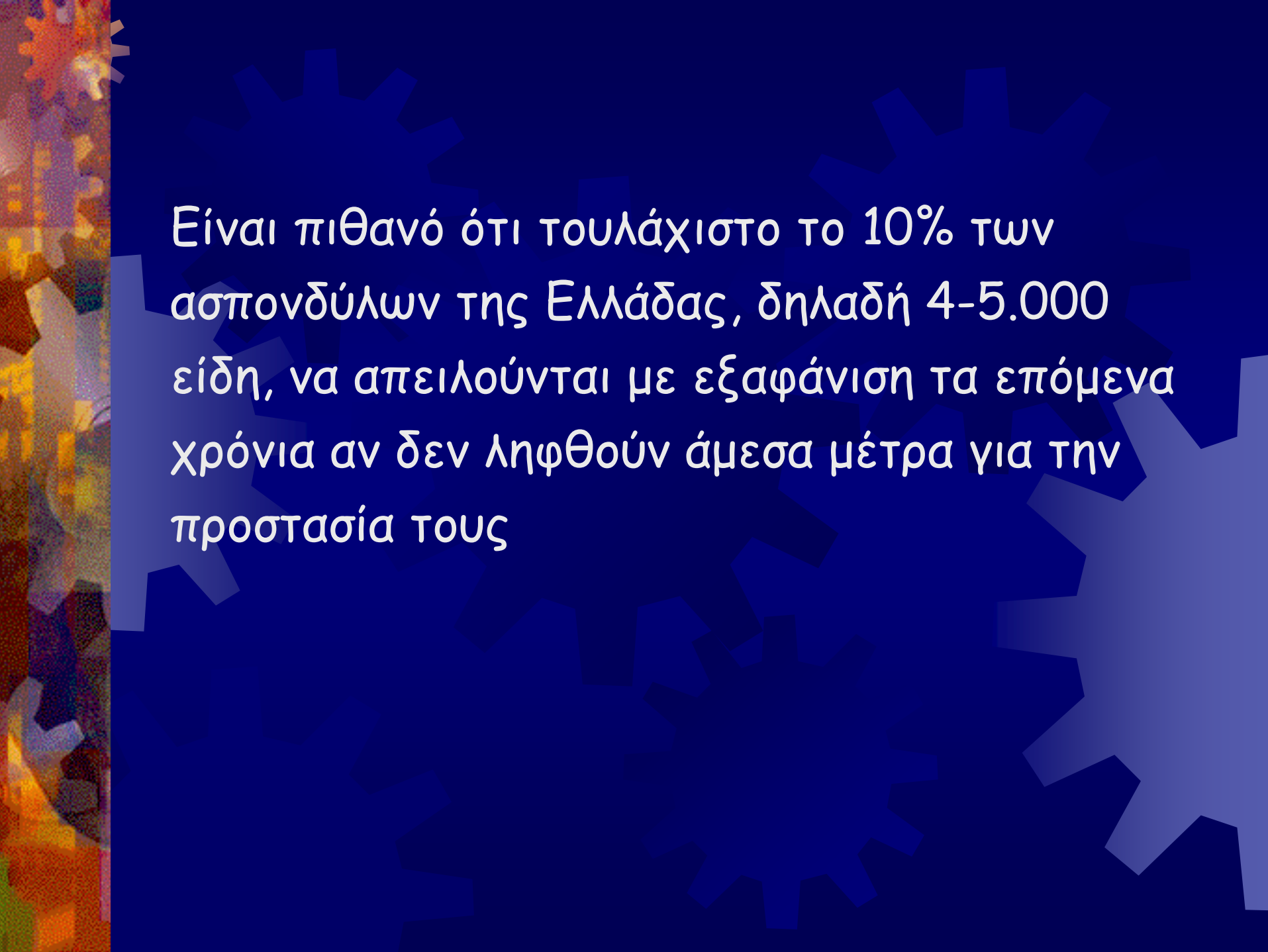
Ο αριθμός των ειδών ασπονδύλων που ζουν στην Ελλάδα είναι άγνωστος αν και υπάρχει μια εκτίμηση ότι κυμαίνεται μεταξύ των 40-50 χιλιάδων

Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η πανίδα της Ελλάδας έχει μελετηθεί σποραδικά, κυρίως από ξένους ερευνητές και επίσης γιατί η βιβλιογραφία είναι διάσπαρτη σε διάφορους χώρους

Ο αριθμός των ασπονδύλων της Ελλάδας είναι υψηλός σε σχέση με την έκτασή της. Για παράδειγμα έχουμε τουλάχιστον 0.22 είδη/km² σε σύγκριση με τα 0.18 είδη/km² της Ιταλίας

Είναι άγνωστο επίσης πόσα και ποια ασπόνδυλα απειλούνται με εξαφάνιση

Είναι πιθανό ότι τουλάχιστο το 10% των ασπονδύλων της Ελλάδας, δηλαδή 4-5.000 είδη, να απειλούνται με εξαφάνιση τα επόμενα χρόνια αν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα για την προστασία τους

Κόκκινοι κατάλογοι

Εθνικός: Δεν υπάρχει κανένας

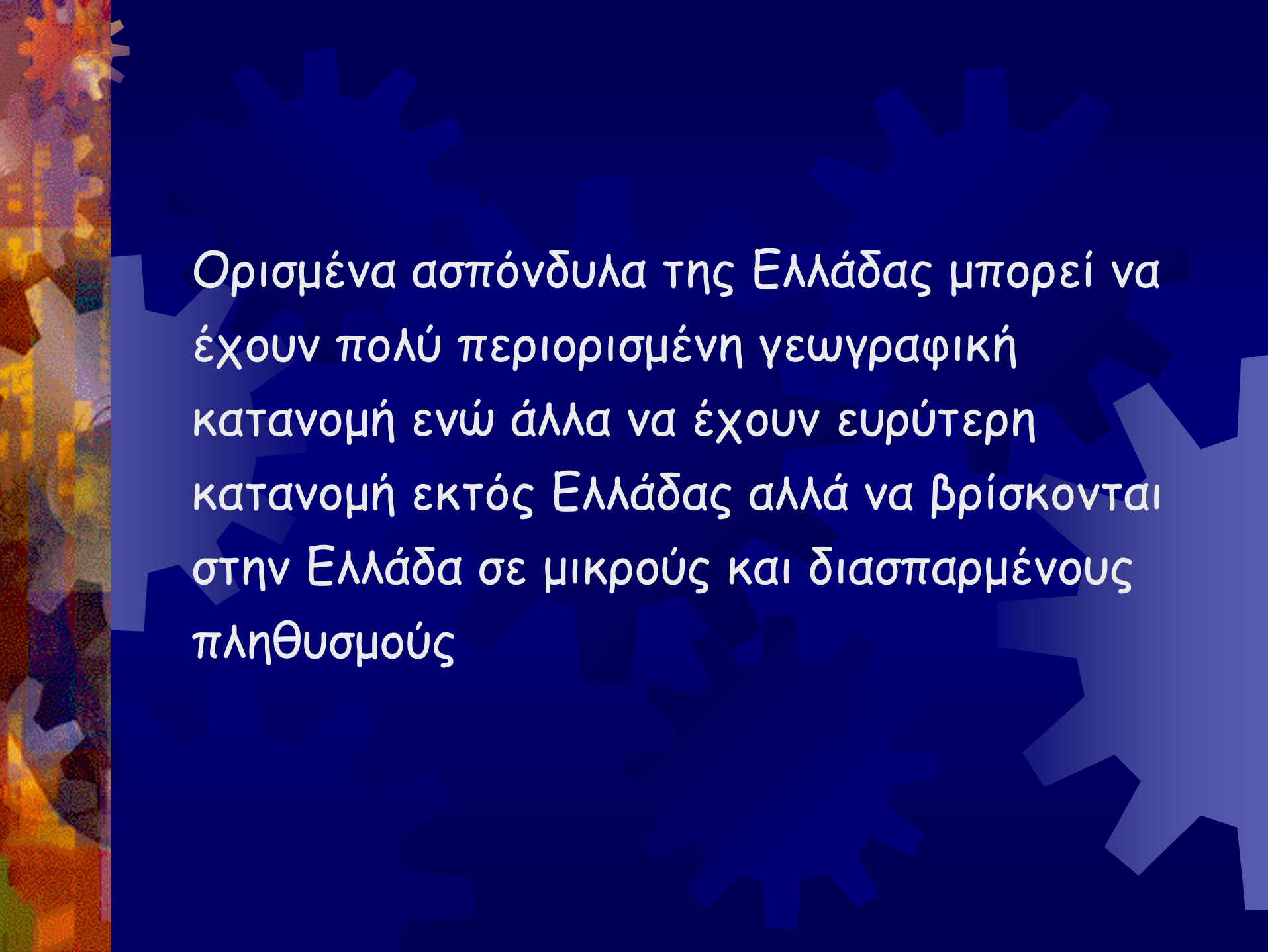
IUCN 2000:

Τρωτά (VU)	20
Χαμηλού Κινδύνου (LR)	14
Έλλειψη Δεδομένων (DD)	7

IUCN 2000

	VU	LR	DD
Βδέλλες	-	1	-
Δίθυρα	-	1	-
Γαστερόποδα	1	4	3
Αράχνες	-	-	1
Καρκινοειδή	3	-	-
Σκαθάρια	5	1	-
Μυρμήγκια	10	3	-
Πεταλούδες	1	4	3

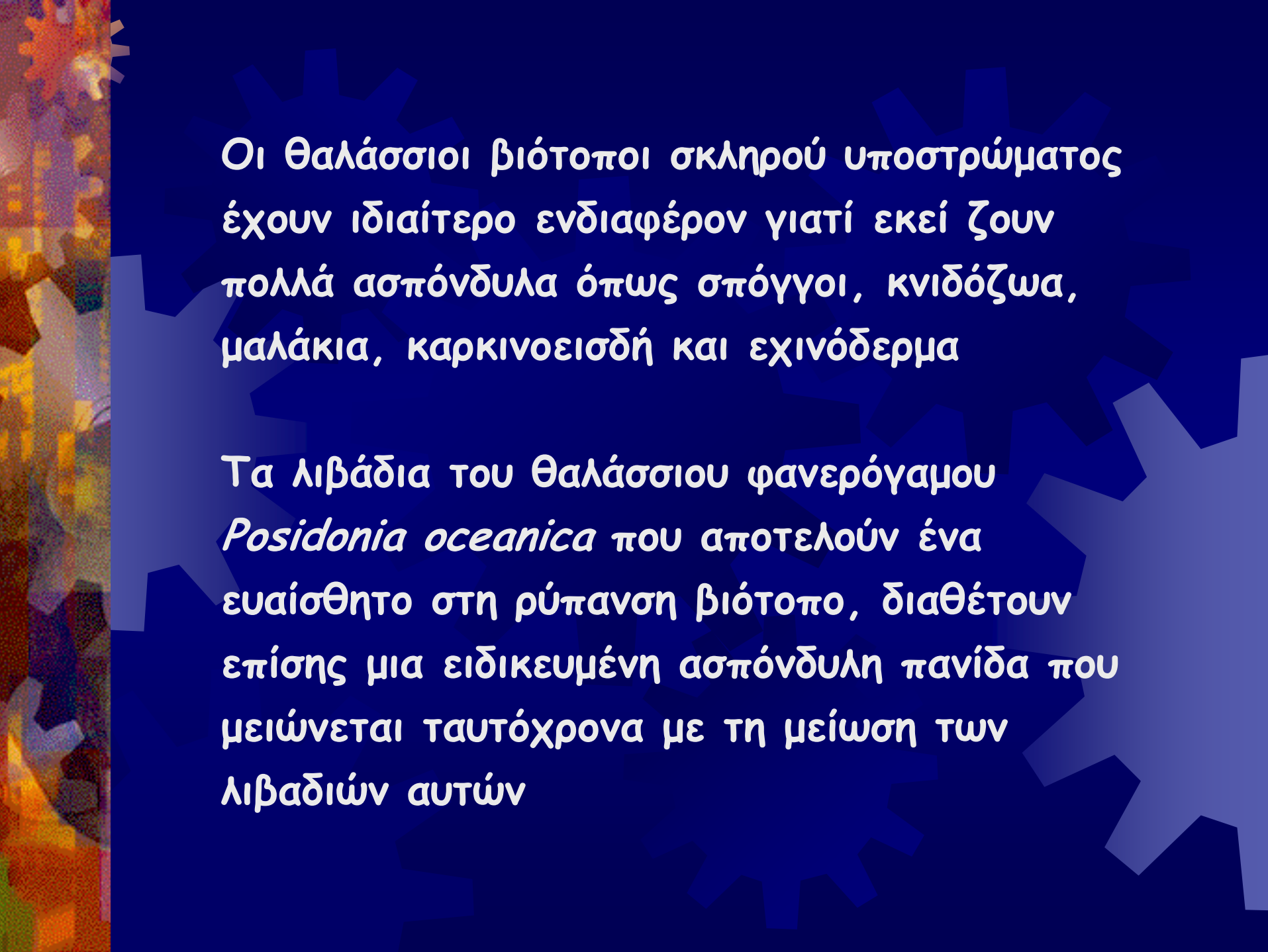

Ορισμένα ασπόνδυλα της Ελλάδας μπορεί να έχουν πολύ περιορισμένη γεωγραφική κατανομή ενώ άλλα να έχουν ευρύτερη κατανομή εκτός Ελλάδας αλλά να βρίσκονται στην Ελλάδα σε μικρούς και διασπαρμένους πληθυσμούς

Βιότοποι που περιέχουν απειλούμενα είδη περιλαμβάνουν

- σπηλιές που περιέχουν πολύ ειδικευμένα είδη με μικρούς πληθυσμούς,
- υγρότοποι και άλλα γλυκά νερά,
- ομμοθίνες,
- παλιά δάση που καίγονται ή κόβονται για εκμετάλλευση
- περιοχές όπου ο παραδοσιακός τρόπος καλλιέργειας που εφαρμοζόταν για πολλά χρόνια αντικαθίσταται από τη μηχανοποίηση και τη χρήση χημικών

Οι θαλάσσιοι βιότοποι σκληρού υποστρώματος έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον γιατί εκεί ζουν πολλά ασπόνδυλα όπως σπόγγοι, κνιδόζωα, μαλάκια, καρκινοεισδή και εχινόδερμα

Τα λιβάδια του θαλάσσιου φανερόγαμου *Posidonia oceanica* που αποτελούν ένα ευαίσθητο στη ρύπανση βιότοπο, διαθέτουν επίσης μια ειδικευμένη ασπόνδυλη πανίδα που μειώνεται ταυτόχρονα με τη μείωση των λιβαδιών αυτών

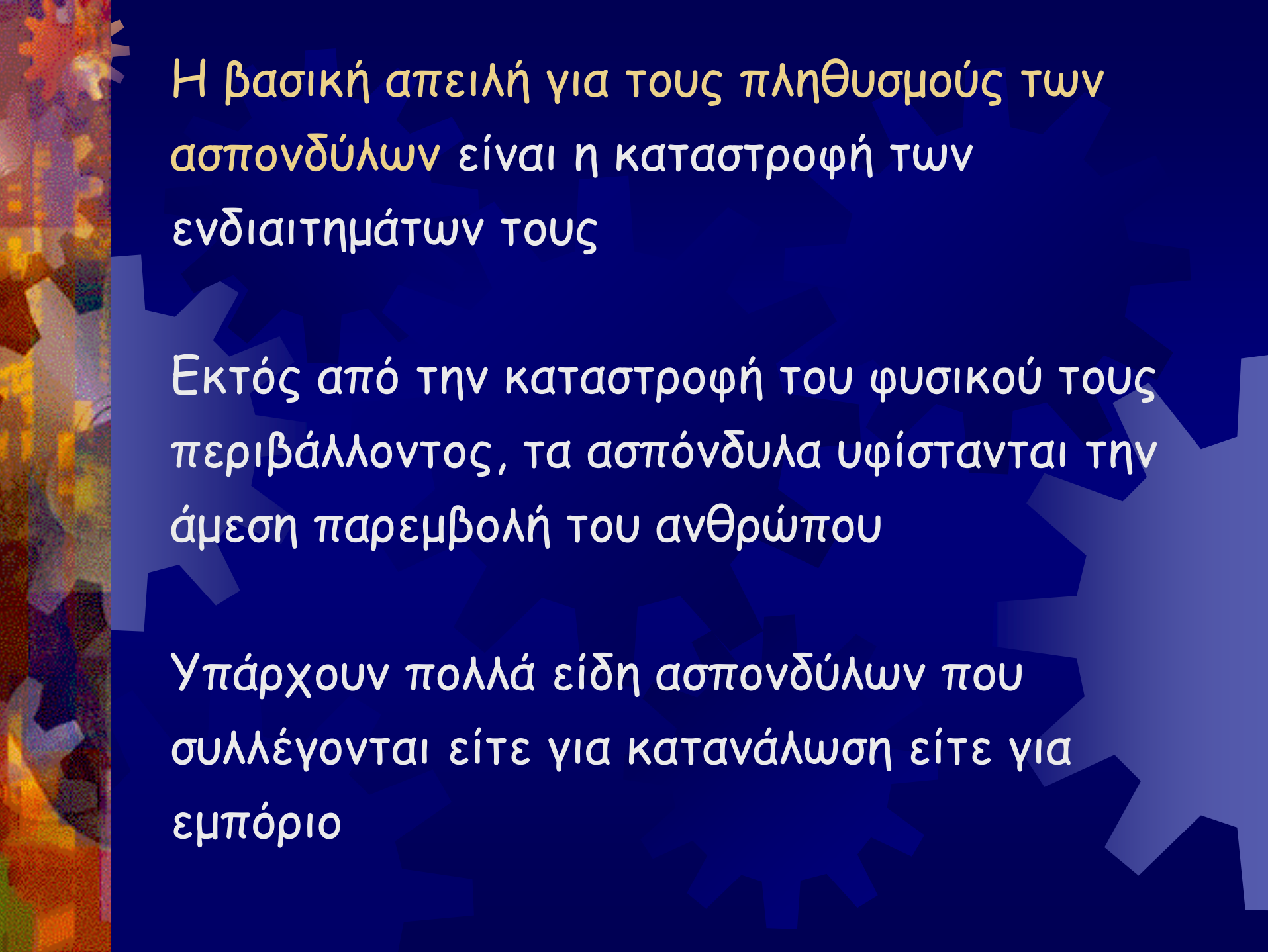
The background features a vertical strip on the left with a colorful, abstract pattern of gears and organic shapes in shades of orange, red, and yellow. The rest of the background is a dark blue gradient with faint, semi-transparent gear shapes scattered across it.

Η κατάσταση των πληθυσμών των απειλούμενων
ασπονδύλων είναι επίσης πολύ λίγο γνωστή

Για ορισμένα στενά ενδημικά είδη γνωρίζουμε ότι
μπορεί να υπάρχουν μόνο μερικές εκατοντάδες άτομα

Η γνώση για τους πληθυσμούς μερικών άλλων ειδών
περιορίζεται στο ότι υποβαθμίζονται συνεχώς

Δεν υπάρχουν δεδομένα για πολλά είδη για τα οποία
πρέπει να υποθέσουμε ότι οι πληθυσμοί τους
μειώνονται, βασιζόμενοι στη γνώση της οικολογίας
τους και στις απειλές που αντιμετωπίζουν

The background features a dark blue gradient with several semi-transparent gears of various sizes scattered across it. On the left side, there is a vertical strip with a colorful, abstract pattern of gears in shades of orange, yellow, and red.

Η βασική απειλή για τους πληθυσμούς των ασπονδύλων είναι η καταστροφή των ενδιαιτημάτων τους

Εκτός από την καταστροφή του φυσικού τους περιβάλλοντος, τα ασπόνδυλα υφίστανται την άμεση παρεμβολή του ανθρώπου

Υπάρχουν πολλά είδη ασπονδύλων που συλλέγονται είτε για κατανάλωση είτε για εμπόριο

Εθνική νομοθεσία

Η προστασία των ασπονδύλων στην Ελλάδα μπορεί να θεωρηθεί μη ικανοποιητική

Ένας αριθμός ασπονδύλων προστατεύεται από το Προεδρικό Διάταγμα 67/81

Σύμφωνα με αυτό απαγορεύεται η συλλογή, ο φόνος, η ενόχληση, η πρόκληση ζημιών, η συλλογή, η ιδιοκτησία, η αγορά, η πώληση η μεταφορά και η εξαγωγή αυτών των ειδών

Επιπλέον, αυτός ο κατάλογος είναι ελλιπής

Διεθνής νομοθεσία

38 είδη ασπονδύλων που έχουν αναφερθεί από την Ελλάδα περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ της Σύμβασης της Βέρνης Επιπλέον **19** περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙΙ

Η Ελλάδα έχει επίσης επικυρώσει τη Σύμβαση CITES που περιορίζει το διεθνές εμπόριο σε είδη όπως η πεταλούδα *Parnassius apollo*, η ιατρική βδέλλα και ορισμένα κοράλλια

Σύμβαση Βέρνης

	App. II	App. III
Σπόγγοι	3	4
Κοράλλια	1	2
Βδέλλες	-	1
Δίθυρα	3	2
Γαστερόποδα	9	1
Καρκινοειδή	1	7
Λιβελούλες	3	-
Πεταλούδες	11	-
Σκαθάρια	4	1
Εχινόδερμα	3	1

Η Οδηγία των Οικοτόπων της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει

14 είδη στο Παράρτημα ΙΙ (τρία από τα οποία είναι είδη προτεραιότητας),

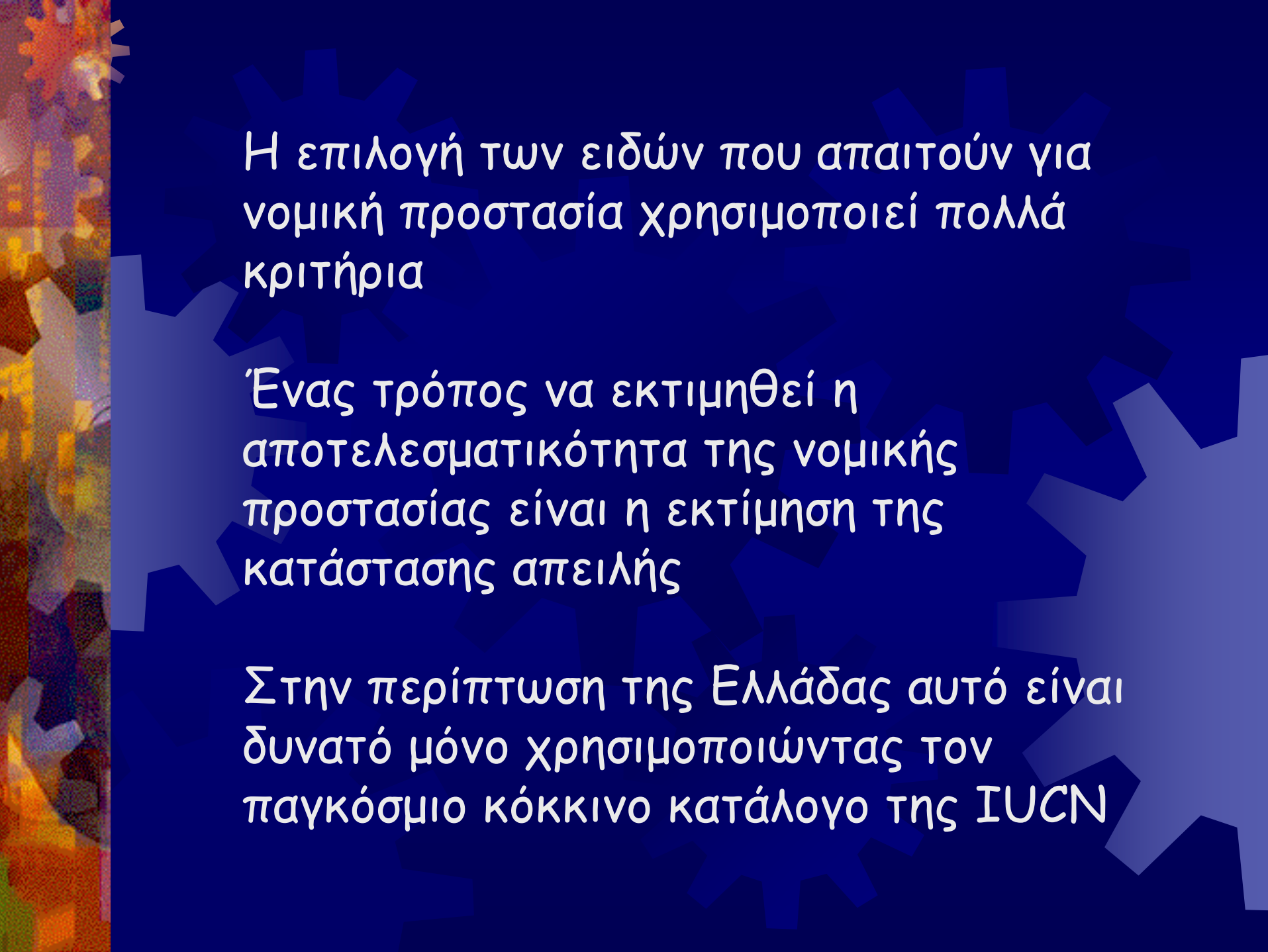
20 είδη στο Παράρτημα ΙV (9 από τα οποία είναι επίσης στο Παράρτημα ΙΙ),

8 είδη στο Παράρτημα V

Οδηγία Οικοτόπων

	Ann. II	Ann. IV	Ann. V
Κοράλλια	-	-	1
Βδέλλες	-	-	1
Δίθυρα	1	3(1)	2
Γαστερόποδα	1	-	1
Καρκινοειδή	-	-	3
Λιβελούλες	2	3(2)	-
Πεταλούδες	4	9(2)	-
Σκαθάρια	6	4(4)	-
Εχινόδερμα	-	1	-

(Οι αριθμοί σε παρένθεση αναφέρονται στα είδη που είναι και στο Παρ. II)

Η επιλογή των ειδών που απαιτούν για νομική προστασία χρησιμοποιεί πολλά κριτήρια

Ένας τρόπος να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητα της νομικής προστασίας είναι η εκτίμηση της κατάστασης απειλής

Στην περίπτωση της Ελλάδας αυτό είναι δυνατό μόνο χρησιμοποιώντας τον παγκόσμιο κόκκινο κατάλογο της IUCN

Επικάλυψη

A/B	A	Επικάλυψη B	
BC(Ap.II)/HD(An.II+IV)	38	21	25
BC(Ap.II)/IUCN	38	10	41
HD(An.II+IV)/IUCN	25	11	41

Υπάρχει πολύ μικρό ποσοστό επικάλυψης
μεταξύ της νομοθεσίας και της κατάταξης
απειλής

14 τρωτά είδη

12 είδη χαμηλού κινδύνου

4 είδη με έλλειψη δεδομένων

δεν εμφανίζονται στα παραρτήματα
αυστηρής προστασίας της διεθνούς
νομοθεσίας

Ενδημικά είδη

Η Ελλάδα διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό ενδημικών ειδών που εκτιμάται γύρω στα 5000

Τα περισσότερα βρίσκονται στην Κρήτη, στις Κυκλάδες και στα βουνά της ηπειρωτικής Ελλάδας

Οι βιότοποι που διαθέτουν τα περισσότερα ενδημικά είδη είναι οι σπηλιές

ΤΑΞΑ**ΕΙΔΗ****ΕΝΔΗΜΙΚΑ ΕΙΔΗ**

Ορθόπτερα

317

113

Τριχόπτερα

255

59

Ετερόπτερα

811

36

Ψυκόπτερα

75

6

Σιφονάπτερα

57

1

Γαστερόποδα (γλ. νερού)

~40

12

Δίθυρα

293

1

Σκορπιοί

6

1

Χειλόποδα

~100

25

Ισόποδα (χερσ.)

195

134

Δεκάποδα

231

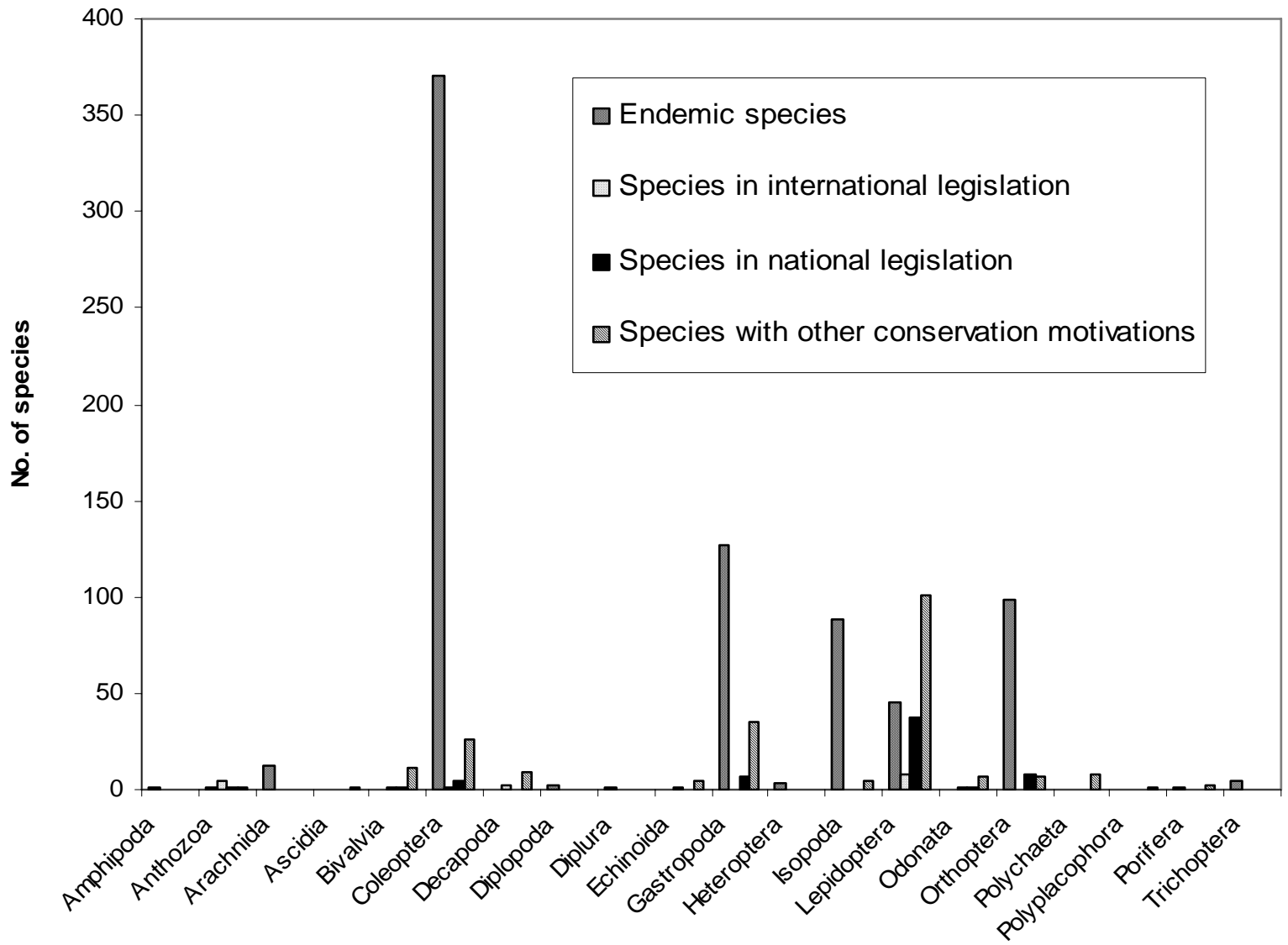
1

Κνιδόζωα

91

1

ΣΥΝΟΛΟ**2471****390 (15.7 %)**

Τα ενδημικά είδη μπορεί να έχουν μια πολύ μικρή γεωγραφική κατανομή

Στην Ελλάδα υπάρχουν 90 νησιά με έκταση μεταξύ 1-20 km² και πολλά περισσότερα μικρότερα

Τα είδη που είναι ενδημικά σε αυτά τα νησιά μπαίνουν αυτόματα στην κατηγορία Τρωτά (κριτήριο D2)

Παραδείγματα

Albinaria janisadana (Gastropoda)

Zonites astakidae (Gastropoda)

Alpioniscus giourensis (Isopoda)

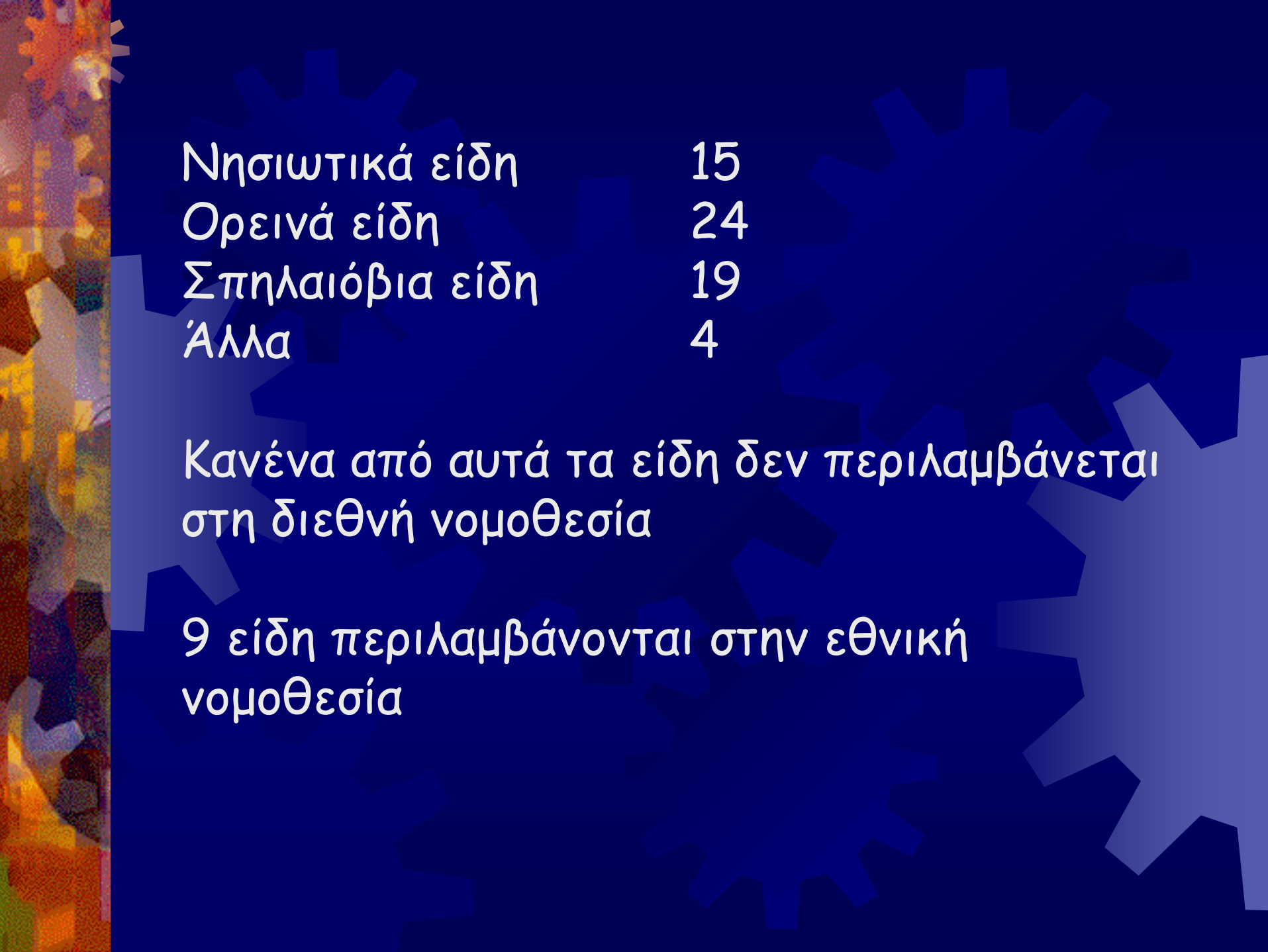
Paraschizidium falkonerae (Isopoda)

Η περίπτωση των Ορθοπτέρων

62 είδη (20%) των Ορθοπτέρων της Ελλάδας θεωρούνται ως Τρωτά γιατί καταλαμβάνουν μια έκταση μικρότερη από 20 km² ή γιατί οι πληθυσμοί τους περιορίζονται σε 5 τοποθεσίες

Ορισμένα, ιδιαίτερα τα σπηλαιόβια είδη, μπορεί να είναι Κινδυνεύοντα ή και Κρίσιμα Κινδυνεύοντα

(παράδειγμα: *Chorthippus lacustris*)

Νησιωτικά είδη	15
Ορεινά είδη	24
Σπηλαιόβια είδη	19
Άλλα	4

Κανένα από αυτά τα είδη δεν περιλαμβάνεται στη διεθνή νομοθεσία

9 είδη περιλαμβάνονται στην εθνική νομοθεσία

Ερωτήματα

Πρόκειται για πραγματικά στενά ενδημικά είδη ;

Πρέπει να περιμένουμε μέχρι να έχουμε σαφείς αποδείξεις;

Η ενσωμάτωσή τους στη νομοθεσία θα είναι αποτελεσματική ;

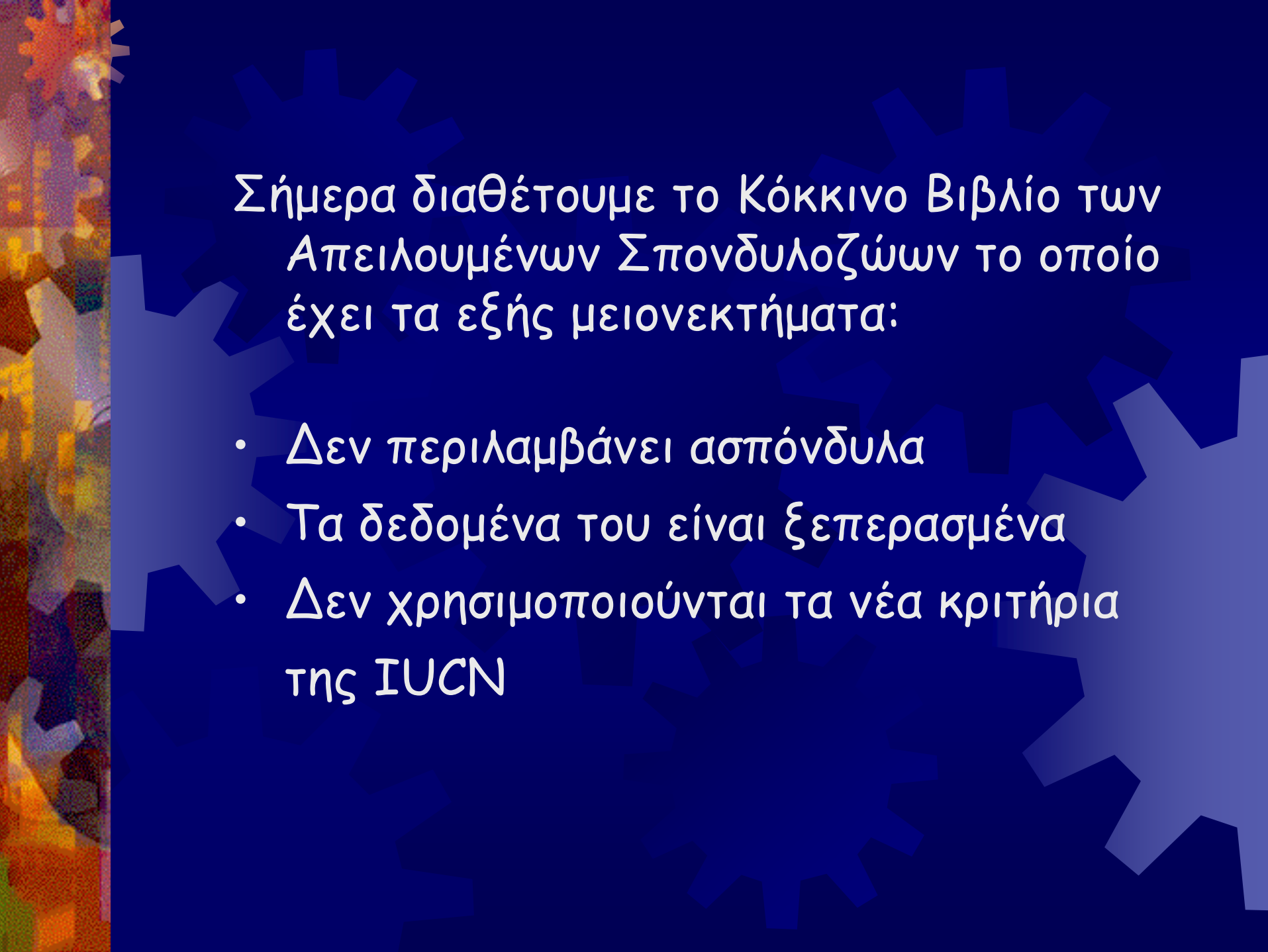
Πρέπει να προστατεύσουμε τα ενδιατήματά τους, δηλαδή όλες τις σπηλιές, όλες τις κορυφές βουνών όλα τα νησιά ;

Ένα πρώτο βήμα που ισχύει και για τα σπονδυλόζωα:

Η εκτίμηση της κατάστασης απειλής

Σήμερα διαθέτουμε το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλοζώων το οποίο έχει τα εξής μειονεκτήματα:

- Δεν περιλαμβάνει ασπόνδυλα
- Τα δεδομένα του είναι ξεπερασμένα
- Δεν χρησιμοποιούνται τα νέα κριτήρια της IUCN

Προτείνεται:

Με πρωτοβουλία της ΕΖΕ να δημιουργηθεί μια ομάδα η οποία θα αναλάβει να προωθήσει και να συντονίσει την εκτίμηση της κατάστασης απειλής τόσο των σπονδυλοζώων όσο και ορισμένων επαρκώς γνωστών ασπονδύλων

Ταυτόχρονα πρέπει να εντατικοποιηθεί η προσπάθεια εξεύρεσης πόρων για τη νέα έκδοση του κόκκινου βιβλίου